

Η πληροφόρησή μας δεν είναι ποιοτική, αλλά ποσοτική σε κάθε περίπτωση που έχουμε οικονομική ανάπτυξη, άρα και αύξηση του ΑΕΠ, επειδή δεν γνωρίζουμε το είδος, την ποιότητα και τη χρησιμότητα των παραγόμενων προϊόντων, ούτε τον τρόπο διανομής τους μεταξύ των ατόμων μιας χώρας, ούτε ποια η πρόσβαση του κάθε πολίτη σε αυτά, αλλά και ούτε γνωρίζουμε την ποιοτική και τεχνολογική βελτίωση των προϊόντων που καταναλώνονται κατά καιρούς και που μπορεί να είναι είτε αποτέλεσμα της βελτίωσης των ποιοτικών χαρακτηριστικών είτε απλώς ένα πληθωριστικό αποτέλεσμα. Επομένως, αν αναφερόμαστε στους απόλυτους αριθμούς του ΑΕΠ και όχι στο αποπληθωρισμένο ΑΕΠ «πέφτουμε» στο σφάλμα μεροληψίας να θεωρούμε την διαχρονική αύξηση του ΑΕΠ ως θετικό στοιχείο το οποίο μπορεί να είναι απλά μια πληθωριστική αύξηση του ΑΕΠ. Στο ίδιο πλαίσιο, αρκετές φορές υπερεκτιμούμε το δείκτη ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ όταν μάλιστα αναφερόμαστε στην ανάπτυξη του ΑΕΠ και εννοούμε εσφαλμένα ότι έχουμε ταυτόχρονα μια σαφή βελτίωση του επιπέδου ζωής γεγονός που αποδεικνύεται από την αύξηση του ορίου του προσδοκώμενου της ζωής, τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη μείωση των θανάτων κατά τη γέννα, τη διάθεση περισσότερων χρημάτων στην έρευνα, στην υγεία, στα φάρμακα, κτλ. Όμως την ίδια στιγμή είναι δεδομένα και αρνητικά γεγονότα όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου, το AIDS, η διάδοση των ναρκωτικών, οι πόλεμοι, τα ατυχήματα, κτλ. τα οποία όλα μαζί φέρνουν την αμφισβήτηση του δείκτη.

Επιπλέον στοιχείο ελλιπούς ποιοτικής πληροφόρησης ως προς το ΑΕΠ, αποτελεί και η ύπαρξη άνισης κατανομής της ανάπτυξης μεταξύ του πληθυσμού (όταν αυτή δεν διαχέεται σε όλα τα οικονομικά στρώματα και σε όλους τους κλάδους της οικονομίας). Υπάρχει, συνήθως, έλλειψη περιφερειακής ανάπτυξης (η ανάπτυξη δεν διαχέεται σε όλες τις πόλεις και σε όλες τις περιφέρειες της κάθε χώρας και ιδίως δεν διαχέεται σε μη αστικά κέντρα). Επιπροσθέτως, το ΑΕΠ, και η ανάπτυξή του, μας παρέχει στοιχεία για το σύνολο μιας χώρας χωρίς να μας πληροφορεί για το επίπεδο ανάπτυξης των επιμέρους περιοχών της ίδιας χώρας, στις οποίες μπορεί να υπάρχει ιδιαίτερα χαμηλή ανάπτυξη. Πολλές φορές είναι δυνατόν κάποιες χώρες να εμφανίζουν ανάπτυξη του ΑΕΠ, η οποία όμως να προέρχεται από μία ταυτόχρονη αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των πλουσίων και εις βάρος των φτωχών, από τη στιγμή που η διάχυση της ανάπτυξης μπορεί να είναι περιορισμένη και να πραγματοποιείται υπέρ των πλουσίων. Στο πλαίσιο αυτό, η ανάπτυξη του ΑΕΠ δεν μας πληροφορεί για το αν η αύξηση της παραγωγής προήλθε από επιπλέον ώρες εργασίας των πολιτών της χώρας, άρα δεν μας ενημερώνει για τον ελεύθερο χρόνο των πολιτών (για παράδειγμα αν μειώθηκε αυτός, αν αυξήθηκαν οι ώρες εργασίας, αν μειώθηκαν οι μέρες αδείας, αν αυξήθηκε το όριο συνταξιοδότησης, κτλ.).

Μπιτζένης, Α. ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2006, 11ο τεύχος, Σεπτέμβριος 2006
Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η ανάπτυξη του ΑΕΠ μπορεί να μη συνοδεύεται με θετικά γεγονότα όπως η αύξηση του προσδοκώμενου της ζώης, η μείωση της θνησιμότητας, η βελτίωση της εκπαίδευσης, και της υγείας, η μείωση του ποσοστού των αναλφάβητων, κτλ. Επιπλέον, μπορεί να υπάρχει ανάπτυξη με ταυτόχρονη καταστροφή του περιβάλλοντος (πολλές φορές υπάρχει ανάπτυξη και ταυτόχρονη αδιαφορία για το περιβάλλον, με αποτέλεσμα να προκαλείται μόλυνση του περιβάλλοντος προς όφελος της ανάπτυξης), αλλά και ανάπτυξη με εξαντλητική χρήση των παραγωγικών πόρων και άντληση/ εξάντληση των ορυκτών, μετάλλων, και κοιτασμάτων πετρελαίου της χώρας. Τέλος, ανάπτυξη του ΑΕΠ δύναται να επέρχεται και από την υπερβολική κατανάλωση των πολιτών μιας χώρας η οποία να οφείλεται όμως στον υπερβολικά υψηλό δανεισμό των πολιτών αυτής της χώρας. Όπως και αντιθέτως χώρες με υψηλό ποσοστό αποταμίευσης να έχουν χαμηλή ανάπτυξη και επομένως ο δείκτης του ΑΕΠ να μην δείχνει την πραγματικότητα.

Από την άλλη, μπορεί να υπάρχει ανακρίβεια στο ΑΕΠ και στο κατά κεφαλήν εισόδημα λόγω της άνιση κατανομής του πλούτου (εισοδήματος). Μπορεί να υπάρχουν μόνο πλούσιοι και μόνο φτωχοί και να απουσιάζει σημαντικά η μεσαία τάξη. Έτσι, για παράδειγμα, μια χώρα μπορεί να εμφανίζει υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα λόγω της ύπαρξης λίγων αλλά πάρα πολύ πλουσίων ανθρώπων, με την ταυτόχρονη ύπαρξη χιλιάδων πολιτών που ζουν ακόμη και κάτω από το επίπεδο της φτώχειας. Μπορεί επίσης να υπάρχουν ανακρίβειες και στατιστικά λάθη, λάθη συγκρισιμότητας όσον αφορά το κατά κεφαλήν εισόδημα μεταξύ διαφορετικών χωρών λόγω της διαφορετικής αγοραστικής δύναμης του χρήματος που ενδεχομένως υπάρχει σε κάθε χώρα. Για αυτό, είναι αναγκαίο ακόμη και στο πλαίσιο της αντίρρησής μας στη χρήση του οικονομικού δείκτη του ΑΕΠ να λαμβάνουμε υπόψη 1) το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε PPP τιμές (τιμές αγοραστικής δύναμης/ισοτιμίας (purchasing power parity)), και 2) το δείκτη μέτρησης του ποσοστού κατοχής του πλούτου σε μία χώρα στο επίπεδο του 20% των πιο πλουσίων πολιτών της χώρας και του επιπέδου κατοχής του πλούτου σε μία χώρα του 20% των πιο φτωχών πολιτών της χώρας με σκοπό την αναγνώριση των οικονομικών ανισοτήτων στη κάθε χώρα (όσο πιο μικρό ποσοστό πλούτου της χώρας κατέχουν το 20% των πιο πλουσίων και όσο πιο μεγάλο ποσοστό πλούτου της χώρας κατέχουν το 20% των πιο φτωχών τόσο πιο μικρές οι ανισότητες στη χώρα).

Η ανάπτυξη του ΑΕΠ μιας χώρας ακόμη και η συνεχόμενη ανάπτυξή του προκαλεί στρεβλώσεις όσο αφορά τις προοπτικές αυτής της χώρας, όταν δεν λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο του ΑΕΠ εν συγκρίσει με το ΑΕΠ άλλων χωρών (π.χ. βλέπε Αλβανία: συνεχή και υψηλή ανάπτυξη στη χώρα άνω του 5% τα τελευταία χρόνια με πολύ χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ στα σημερινά επίπεδα δεν υποδηλώνει και υψηλό επίπεδο διαβίωσης, ούτε εξασφαλίζει προοπτικές για διακράτηση αυτών

Μπιτζένης, Α. ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2006, 11ο τεύχος, Σεπτέμβριος 2006 των ρυθμών ανάπτυξης διαχρονικά, ούτε και υποδηλώνει τη σύγκλιση της οικονομίας της Αλβανίας με αυτή των χωρών οι οποίες έχουν πολύ μικρότερο ρυθμό ανάπτυξης αλλά υψηλό επίπεδο ΑΕΠ τη δεδομένη χρονική στιγμή).

Επίσης, διαστρέβλωση των στοιχείων με βάση το ΑΕΠ μπορεί να συμβεί σε ιδιαίτερες περιπτώσεις όταν η χώρα βρίσκεται σε καθεστώς μιας εμπόλεμης κατάστασης ή μιας κρίσης ή κατά τη διάρκεια διεξαγωγής μιας ολυμπιάδας, ή σε μια κατάσταση καταπολέμησης υψηλής εγκληματικότητας, κτλ. Η διαστρέβλωση οφείλεται στην πραγματοποίηση υψηλών δαπανών, λόγω διεξαγωγής του πολέμου, ή αποκατάστασης των ζημιών ενός πολέμου, ή αποκατάστασης ζημιών μιας φυσικής καταστροφής, ή πραγματοποίησης Ολυμπιακών Αγώνων ή καταπολέμησης της εγκληματικότητας, γεγονότα που αποφέρουν αύξηση του ΑΕΠ, αλλά όχι μια πραγματική ανάπτυξη. Για παράδειγμα μία χώρα μπορεί να ξοδεύει πολλά χρήματα για να καταπολεμήσει την εγκληματικότητα και αυξάνει τις δαπάνες για κατασκευή φυλακών και υιοθέτηση προστατευτικών μέτρων, αλλά η δεδομένη αύξηση των δαπανών που εμφανίζεται κι ως αύξηση του ΑΕΠ, δεν δείχνει το φόβο και την ανασφάλεια που υπάρχει στους πολίτες λόγω της υψηλής εγκληματικότητας. Διαστρέβλωση στο κατά κεφαλήν εισόδημα μπορεί να εμφανίζεται και σε χώρες με πάρα πολύ μικρό πληθυσμό, οι οποίες πολύ εύκολα μπορεί να εμφανίζουν υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα λόγω της ύπαρξης λίγων, πάρα πολύ πλουσίων ατόμων. Τέλος, διαστρέβλωση υπάρχει και στην περίπτωση που μία χώρα εξάγει το μεγαλύτερο ποσοστό του παραγόμενου ΑΕΠ με αποτέλεσμα η χώρα αυτή να έχει υψηλό ΑΕΠ αλλά τα παραγόμενα αγαθά δεν τα απολαμβάνουν οι πολίτες της χώρας αυτής, αλλά οι πολίτες άλλων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να αναφερθεί και μια χώρα η οποία έχει πολύ χαμηλή φορολογία στα προϊόντα της με αποτέλεσμα να έχει αυξημένη παραγωγή και αυξημένο ΑΕΠ επειδή αρκετοί πολίτες και επιχειρήσεις από άλλες χώρες προτιμούν να εισάγουν τα προϊόντα τους από τη χώρα αυτή για να μειώσουν το κόστος απόκτησής τους.

Στο ίδιο πλαίσιο, η ανάπτυξη του ΑΕΠ σε μια οικονομία μπορεί να οφείλεται σε κλαδική ανάπτυξη, άρα στην πραγματικότητα να μην υπάρχει γενική ευημερία, αλλά να υπάρχει ανάπτυξη σε συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας και επομένως, η ωφέλεια να είναι διάχυτη μόνο σε μια μεμονωμένη ομάδα ανθρώπων και όχι σε ολόκληρη την κοινωνία. Επιπροσθέτως, η ωφέλεια μπορεί να είναι διάχυτη μόνο σε λίγες ξένες πολυεθνικές οι οποίες είναι εγκατεστημένες στην ενδοχώρα και επανεξάγουν τα κέρδη τους, γεγονός το οποίο αναφέρεται στο ΑΕΠ (GDP) της χώρας, το οποίο και προσμετρά το τι παράγεται ή καταναλώνεται στα σύνορα μιας χώρας ανεξαρτήτου προέλευσης του προσώπου – επιχείρησης η οποία τα παράγει, επομένως για παράδειγμα περιλαμβάνει και τις εισαγωγές προϊόντων από το εξωτερικό (παραγωγή προϊόντων στο εξωτερικό από ξένες πολυεθνικές) αλλά και τις εξαγωγές προϊόντων

Μπιτζένης, Α. ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2006, 11ο τεύχος, Σεπτέμβριος 2006 (κατανάλωση προϊόντων από πολίτες άλλων χωρών), ενώ η ωφέλεια αυτή δεν αναφέρεται στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (GNP) το οποίο προσμετρά το παραγόμενο προϊόν από πρόσωπα, κεφάλαιο και επιχειρήσεις που ανήκουν στην ενδοχώρα και είναι αδιάφορο το ποια είναι η χώρα στην οποία παράγονται τα προϊόντα αυτά. Επομένως σε αυτή την περίπτωση ίσως το GNP να ήταν πιο αποτελεσματικός δείκτης από τη στιγμή που δεν προσμετρά τις εισαγωγές προϊόντων τα οποία παράγονται από ξένες επιχειρήσεις, ούτε και την παραγωγή αυτών των επιχειρήσεων στην ενδοχώρα, ενώ προσμετρά τα καθαρά κέρδη, μερίσματα που λαμβάνουν επιχειρήσεις και πολίτες της ενδοχώρας από δραστηριότητές τους στο εξωτερικό, καθώς και τα εμβάσματα από το εξωτερικό, κτλ.

Πολλές φορές η ανάπτυξη του ΑΕΠ σε μία χώρα μπορεί να είναι παροδική, να οφείλεται σε ευκαιριακά γεγονότα, όπως η διεξαγωγή μιας Ολυμπιάδας, η απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων, η κατασκευή έργων υποδομών με τη βοήθεια ευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η ανάπτυξη να φέρει, ενδεχομένως, και μια ευκαιριακή ευημερία στη χώρα που δεν θα έχει διάρκεια στο χρόνο. Επίσης, μπορεί η ανάπτυξη του ΑΕΠ να οφείλεται στην παραγωγή συγκεκριμένων βιομηχανικών προϊόντων μεμονωμένων πολυεθνικών βαριάς βιομηχανίας και επομένως η συμμετοχή τους στο ΑΕΠ να είναι σημαντική, αλλά ταυτόχρονα να υπάρχει και μια διαστρέβλωση στην όλη εικόνα της χώρας. Τέλος, πολλές φορές μια χώρα μπορεί να αναπτύσσεται, αλλά με δανεικά, οπότε σε αυτή την περίπτωση έχουμε αύξηση του ΑΕΠ, αλλά την ίδια στιγμή έχουμε και αύξηση του χρέους του κράτους και ύπαρξης ελλειμμάτων στη χώρα. Έτσι, η ανάπτυξη πραγματοποιείται ναι μεν, αλλά στο μέλλον θα πληρωθεί, ενδεχομένως, το τίμημα αυτής της ανάπτυξης από τις επόμενες γενεές.

Κλείνοντας, στο πλαίσιο της διαστρέβλωσης χρήσης του ΑΕΠ ως δείκτη ευημερίας (αυτή τη φορά προς την αντίστροφη κατεύθυνση) επισημαίνεται η ύπαρξη της παραοικονομίας στις περισσότερες αν όχι σε όλες τις χώρες του κόσμου. Έτσι δύναται να δημιουργείται εισόδημα το οποίο δεν δηλώνεται, π.χ. ενοίκιο το οποίο δεν δηλώνεται, ιδιαίτερα μαθήματα χωρίς παροχή αποδείξεων, φοροδιαφυγή, «φακελάκια», «γρηγορόσημο», αλλά και πιο δυσάρεστες όψεις της παραοικονομίας όπως η διακίνηση ναρκωτικών, πορνεία, κτλ. Στο πλαίσιο αυτό εμφανίζονται χώρες οι οποίες έχουν χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, και ταυτόχρονα παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό παραοικονομίας, γεγονός που υποδηλώνει ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι πολλές φορές αρκετά μεγαλύτερο από το δηλωθέν. Επομένως στο ΑΕΠ προσμετριοούνται μόνο οτιδήποτε κοστολογείται, πωλείται και καταγράφεται. Επιπροσθέτως, το ΑΕΠ δεν λαμβάνει υπόψη το ποσοστό ιδιοκατοίκησης (αριθμός σπιτιών που ανήκουν σε ιδιώτες ως ποσοστό του συνόλου των εγγεγραμμένων σπιτιών σε μια χώρα). Η κατοχή από τους πολίτες στέγης και το κόστος της ιδιοκατοίκησης δεν προσμετράται σε πραγματικές τιμές στο ΑΕΠ της χώρας, με

Μπιτζένης, Α. ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2006, 11ο τεύχος, Σεπτέμβριος 2006 αποτελείσμά χώρες με υψηλά ποσοστά ιδιοκατοίκησης, όπως η Ελλάδα, να έχουν σχετικά χαμηλό δηλωθέν κατά κεφαλήν εισόδημα αλλά υψηλότερο πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα και καλύτερο επίπεδο ζωής. Τέλος, διαστρέβλωση υπάρχει από το γεγονός ότι το ΑΕΠ δεν λαμβάνει υπόψη την αυτοκατανάλωση, η οποία υπάρχει σε μεγάλο βαθμό σε αγροτικές περιοχές και αγροτικές χώρες (παραγωγή και κατανάλωση λαδιού –κρασιού κτλ.), αλλά και από το γεγονός της αδυναμίας να μετρηθούν οι συναλλαγές οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε μη οργανωμένες αγορές όπως η εργασία στο σπίτι, οι επισκευές που γίνονται από τους ίδιους τους πολίτες (μαστορέματα) χωρίς καταβολή τιμήματος, καθώς και τις υπηρεσίες που προσφέρει η σύζυγος στο σπίτι, κτλ. Στο ίδιο πλαίσιο διαχρονική διαστρέβλωση στην μέτρηση του ΑΕΠ εμφανίζεται και στην περίπτωση που ο κόσμος αλλάζει συνήθειες διαχρονικά όπως για παράδειγμα οι οικιακές εργασίες που παλιότερα πραγματοποιούνταν από την νοικοκυρά – ο/η σύζυγο (πλύσιμο, ανατροφή του παιδιού, μαγείρεμα, και γενικότερα όλα τα μαστορέματα του σπιτιού – ηλεκτρολογικές/ υδραυλικές εργασίες) σήμερα πραγματοποιούνται από τεχνίτες, και οικιακούς βοηθούς, ενώ καταγράφονται οι αμοιβές αυτών στο παγκόσμιο ΑΕΠ. Επιπλέον, μεγάλο μέρος της διατροφής στο σπίτι έχει ποσοτικοποιηθεί και εμφανίζεται πλέον στο ΑΕΠ των χωρών, από την στιγμή που τα μέλη της οικογένειας αναγκάζονται να εργάζονται πολλές ώρες, και η διατροφή τους να γίνεται εκτός οικίας, με αποτέλεσμα να γίνονται «υπεύθυνοι» για την σημαντικότερη και ταχεία ανάπτυξη των εστιατορίων μαζικής και ταχείας εστίασης, τα οποία και συμβάλουν σημαντικά στην ανάπτυξη του ΑΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η συγκεκριμένη ανάπτυξη του ΑΕΠ δεν μπορεί να θεωρηθεί και ως βελτίωση του επιπέδου ζωής των ανθρώπων.

Προς την ίδια κατεύθυνση, η αξία των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα (ασφάλεια, ιατρική περίθαλψη, εκπαίδευση, υποδομές, κτλ.) και το κόστος παροχής τους δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια. Για τις περισσότερες από αυτές τις υπηρεσίες δεν υπάρχει χρηματική καταβολή ενώ ταυτόχρονα αυτές οι υπηρεσίες προσφέρονται από το κράτος προς τους πολίτες δωρεάν ως κοινωνική παροχή (το κράτος παρέχει αυτές τις υπηρεσίες με βάση τα έσοδά του τα οποία αποκτά κυρίως από τη συλλογή φόρων, και την αξιοποίηση των ακινήτων του). Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, πολλές φορές χώρες με υψηλό επίπεδο κοινωνικής πολιτικής να προσφέρουν καλύτερο επίπεδο ζωής στους πολίτες ακόμη και με μικρότερο ΑΕΠ ή κατά κεφαλήν εισόδημα, σε σχέση με το επίπεδο ζωής μιας άλλης χώρας που έχει μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα από αυτήν, αλλά χαμηλό επίπεδο κοινωνικών παροχών.